

Ügyiratszám: NAIH-1715-2/2022
Hiv. szám: E/32-1/2022

Dr. Hegedűs Zsolt részére
elnök
Etikai Kollégium

és

Dr. Böszörményi-Nagy Géza részére
elnök
Országos Etikai Bizottság

Magyar Orvosi Kamara
Országos Etikai Bizottsága

Hivatali kapun keresztül

Tisztelt Hegedűs Elnök Úr és tisztelt Böszörményi-Nagy Elnök Úr!

Önök a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) állásfoglalását kérték a Magyar Orvosi Kamara (a továbbiakban: MOK) orvosetikai eljárások transzparenciájára vonatkozó javaslatáról, a megvalósítás korlátairól a jelenlegi jogszabályi környezetben, illetve a megvalósításhoz szükséges jogszabály módosításokról. Tájékoztatásuk szerint a MOK a következő intézkedéseket támogatná:

- az etikai ülések nyilvánosságát (kivételekkel, pl. ha az orvos egészségi állapotára vonatkozó bizalmas információkat vizsgálnak);
- az etikai ülések jegyzőkönyveinek közzétételét a MOK honlapján egy orvosi adatbázishoz köthetően a határozathozatal után 12 hónapig (ez lehetőség szerint azonosításra alkalmas módon és kereshető formában, az orvos neve, illetve egyedi pecsétszáma alapján történne);
- az etikai határozatok közzétételét a MOK honlapján amíg azok hatályban vannak (ez azonosításra alkalmas módon és kereshető formában, az orvos neve, illetve egyedi pecsétszáma alapján történne);
- a fajsúlyos szankciók kiszabását követően (így például, amikor felfüggesztés történt) a hatályát veszített határozatok közzétételét egy bizonyos ideig a MOK honlapján (szintén azonosításra alkalmas módon és kereshető formában).

Először engedje meg, hogy felhívjam szíves figyelmét arra, hogy a Hatóság – eljárási kereteket nélkülöző, konzultációs válaszként kiadott – jelen tájékoztatása jogi erővel, illetve kötelező tartalommal nem rendelkezik.

A Hatóság jelen ügyben rendelkezésre bocsátott információk alapján kialakított jogértelmezése más hatóságot, a bíróságot és az adatkezelőt nem köti, annak csak iránymutató jellege van. Az állásfoglalás, tájékoztatás kiadása tehát nem mentesíti annak

címzettjét saját jogi álláspontjának kialakítása szükségessége, illetve az adatkezelésért fennálló felelősség alól.

1. Az orvosok etikai eljárásra vonatkozó személyes adatai nyilvánosságának jogalapja

Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: GDPR) 6. cikk (1) bekezdése fekteti le a személyes adatok kezelésének jogalapjait. A személyes adatok kezelése – így közzététele is – „*kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül:*

a) az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez;

b) az adatkezelés olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges;

c) az adatkezelés az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges;

d) az adatkezelés az érintett vagy egy másik természetes személy létfontosságú érdekeinek védelme miatt szükséges;

e) az adatkezelés közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges;

f) az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek.

Az első albekezdés f) pontja nem alkalmazható a közhatalmi szervek által feladataik ellátása során végzett adatkezelésre”.

A GDPR 86. cikke továbbá úgy rendelkezik, hogy „A közérdekű feladat teljesítése céljából közhatalmi szervek, vagy egyéb, közfeladatot ellátó szervek, illetve magánfél szervezetek birtokában lévő hivatalos dokumentumokban szereplő személyes adatokat az adott szerv vagy szervezet az uniós joggal vagy a szerve vagy szervezetre alkalmazandó tagállami joggal összhangban nyilvánosságra hozhatja annak érdekében, hogy a hivatalos dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférést összeegyeztesse a személyes adatok e rendelet szerinti védelméhez való joggal”.

A hazai jogban az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Infotv.) felel meg a GDPR 86. cikkében hivatkozott tagállami jognak, amely megteremti az egyensúlyt a személyes adatok védelme és a közérdekű információk nyilvánossága között. Az Infotv. 26. § (2) bekezdése határozza meg, hogy a közfeladatot ellátó személyek mely személyes adatai ismerhetők meg bárki által: „Közérdekből nyilvános adat a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata, valamint azok a személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény előírja. A közérdekből nyilvános személyes adatok a célhoz kötött adatkezelés elvének tiszteletben tartásával terjeszthetők. A közérdekből nyilvános személyes adatok honlapon történő közzétételére az 1. melléklet és a közfeladatot ellátó személy jogállására vonatkozó külön törvény rendelkezései irányadóak”.

A közérdekből nyilvános személyes adatok közzétételét a közfeladatot ellátó szerv honlapján az Infotv. 37. §-a alapján előírhatja maga az Infotv. 1. sz. melléklete, ágazati törvény vagy kifejezetten a közfeladatot ellátó szerve vonatkozóan jogszabály, továbbá a Hatóság véleményének kikérését követően a közfeladatot ellátó szerv vezetője is dönthet közérdekből nyilvános személyes adatok közzétételéről a szerv honlapján.

2. Az etikai határozatok közzététele

Az Önök által is hivatkozott állásfoglalásban¹ a Hatóság kifejtette, hogy az Infotv. 26. § (2) bekezdésének és az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 112. § szakaszának együttes olvasatából az következik, hogy amennyiben az orvos közfeladatának ellátásával összefüggésben indított etikai eljárást (így például orvosi tevékenységgel összefüggésben csalás) lezárták, akkor korlátozható a közfeladatot ellátó személy információs önrendelkezési joga, így - az Infotv. 26. § (2) bekezdésével összhangban - nyilvánosságra hozható a közfeladatot ellátó személy neve, vezetői megbízása, az etikai eljárás keretében kiszabott jogerős büntetés ténye, a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedésének napjának és az elévülése időpontjának megjelölése.

Az Infotv. 26. § (2) bekezdése ugyanis a következőképpen rendelkezik: *„Közérdekből nyilvános adat a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata, valamint azok a személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény előírja. A közérdekből nyilvános személyes adatok a célhoz kötött adatkezelés elvének tiszteletben tartásával terjeszthetők. A közérdekből nyilvános személyes adatok honlapon történő közzétételére az 1. melléklet és a közfeladatot ellátó személy jogállására vonatkozó külön törvény rendelkezései irányadóak.”*

A Hatóság a hivatkozott állásfoglalásaiban megállapította, hogy a közérdekű adatigénylés teljesítése szempontjából differenciálni kell aszerint, hogy a MOK által folytatott etikai eljárás érinti-e és mennyiben érinti az orvos közfeladatának ellátását. Az etikai eljárás eredményeként hozott döntés adatigénylésre történő megismerhetővé tétele során az orvos közfeladatának ellátása szempontjából releváns tartalomra kell szorítkozni. Ezekben az esetekben a lezárt etikai eljárás tényét, valamint annak eredményét az igénylő rendelkezésére kell bocsátani. Az érintett magánszférájához köthető, de az etikai előírások hatálya alá tartozó cselekmények miatt indult ügyek vonatkozásában ugyanakkor a nyilvánosság korlátozott: a lezárt etikai eljárás tényére és eredményére vonatkozó adatokat nem lehet adatigénylésre hozzáférhetővé tenni.

A hatályos szabályozás szerint tehát az etikai eljárás keretében kiszabott jogerős büntetés ténye, a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedésének napjának és az elévülése időpontjának megjelölése az orvosok közfeladatának ellátásával összefüggő egyéb személyes adatoként közérdekből nyilvános adatnak minősül az Infotv. 26. § (2) bekezdése alapján. A Hatóság tapasztalata alapján azonban gyakoriak a jogviták az olyan közérdekből nyilvános személyes adatok nyilvánosságára vonatkozóan, amelyek a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adatként minősülnek közérdekből nyilvánosnak, ezért egyértelműbb jogi helyzetet teremtené, ha törvény fektetné le, hogy az etikai eljárás keretében kiszabott jogerős büntetés ténye, a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedésének napja és az elévülése időpontja bárki által megismerhető. Ez az Eütv. 112. § módosításával rendezhető lenne.

Ezen adatok honlapon történő közzétételét ugyanakkor jelenleg egyetlen jogszabály sem írja elő, azaz nem minősülnek kötelezően közzéteendő közérdekből nyilvános személyes adatoknak. A nem kötelezően közzéteendő közérdekből nyilvános személyes adatok honlapon történő közzétételére vonatkozóan az Infotv. 37. § (3) bekezdése állapít meg további feltételeket: *„A közzétételre kötelezett szerv vezetője - a Hatóság véleményének kikérésével -, valamint jogszabály a közfeladatot ellátó szervre, azok irányítása, felügyelete alá tartozó szervekre vagy azok egy részére kiterjedő hatállyal további kötelezően közzéteendő adatkört határozhat meg (a továbbiakban: egyedi közzétételi lista)”*.

¹ NAIH/2017/1936/5/V sz. és NAIH/2017/1936/10/V sz. állásfoglalások

A hatályos szabályozás alapján tehát az MOK elnöke a MOK irányítása, felügyelete alá tartozó szervekre vonatkozóan előírhatja az etikai eljárás keretében kiszabott jogerős büntetés tényének, a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedésének napjának és az elévülése időpontjának elektronikus közzétételét, a Hatóság véleményének kikérését követően. Amennyiben a területi szervek nem tartoznak a MOK irányítása, felügyelete alá, akkor az érintett orvosok hozzájárulásának hiányában csak jogszabály írhatja elő a határozatok közzétételét az Infotv. 37. § (3) bekezdése szerint: „(3) [...] *„jogszabály a közfeladatot ellátó szerve, azok irányítása, felügyelete alá tartozó szervekre vagy azok egy részére kiterjedő hatállyal további kötelezően közzéteendő adatkört határozhat meg (a továbbiakban: egyedi közzétételi lista).”*

Az etikai határozatok közzététele mellett a MOK a következő érveket sorakoztatta fel: az etikusan dolgozó orvosok védelme, az etikai vétséget elkövető orvosok differenciált szankcionálása, a lakosság egészségének, biztonságának, jólétének védelme, és ezáltal az orvosok iránti bizalom növelése, az etikai bizottságok sokat tudnának tanulni egymás munkájából, a nyilvánosság minőségi kontrollt is jelentene az Országos Etikai Bizottságnak és a MOK elnökségének, *„az eddigi zárt gyakorlat adott táptalajt olyan véleményeknek, hogy az orvosok védik egymást, összezárnak és még a fajsúlyosabb eseteket is eltusolják”, „a MOK pozitív társadalmi megítélése és ezáltal érdekérvényesítő képessége is növekedhetne a korrekt etikai határozatok transzparens megjelenítésével”.*

Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése értelmében mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése továbbá úgy rendelkezik, hogy alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

Az etikai határozatok honlapon történő közzététele a szélesebb körű nyilvánosság miatt jelentősebb beavatkozást jelent az etikai eljárás alá vont orvosok magánszférájába, mint egy adatigénylés teljesítése. Éppen ezért a lehető legnagyobb gondossággal kell mérlegelni a határozatok közzétételére vonatkozóan a következőket:

- a közzététel közérdekből történik-e;
- a közzététel megfelel-e a célhoz kötöttség elvének;
- a közzététel feltétlenül szükséges-e a közérdekű cél eléréséhez (azaz alkalmas-e a cél elérésére, nem megy-e túl a cél eléréséhez szükséges mértéken, van-e olyan módja a cél elérésének, amely kevesebb beavatkozással jár a magánszférába);
- a közzététel arányos-e az elérni kívánt céllal.

A határozatok közzététele mindenképp a közérdeket szolgálná, mivel hozzájárulna az etikai bizottságok működésének átláthatóságához, ellenőrizhetőségéhez, valamint a lakosság egészségének, biztonságának, jólétének védelméhez is, azáltal, hogy minden szükséges információ ismeretében dönthetnének a betegek az őket kezelő orvosok személyéről. A közfeladatot ellátó szervek működésének átláthatóvá tétele jogszerű célnak minősül, így a közzététel megfelel a célhoz kötöttség elvének is.

Ahhoz sem férhet kétség, hogy a határozatok közzététele szükséges az átlátható működés eléréséhez. Az Infotv. indoklása a kötelezően közzéteendő adatokat úgy jellemzi, hogy a közélet működésének átláthatósága szempontjából alapvető jelentőségűek. Egy közfeladatot ellátó szerv működése szempontjából mindenképp alapvető jelentőségűnek tekinthetők a szerv határozatai. Ezt támasztja alá a bíróságok és a hatóságok bizonyos határozatainak közzétételére vonatkozó kötelezettség is.

Ugyanakkor gondos mérlegelést igényel, hogy a fenti célok eléréséhez feltétlenül szükséges-e az etikai vétséget elkövető orvosok kilétének ismerete a legszélesebb körű nyilvánosság

által, vagy elegendő az anonimizált határozatok közzététele. A Hatóság álláspontja szerint a széleskörű nyilvánosság részére az etikai bizottságok működésének ellenőrzését az anonimizált határozatok közzététele is biztosítja, ahhoz a konkrét orvos nevének közzététele nem szükséges. A határozatok ugyanis indoklási részükben tartalmazzák az etikai vétséget megvalósító tényállást, valamint az annak alapján megállapított szankciót, és ezáltal nyomon követhető, hogy az etikai bizottságok szabályszerűen jártak-e el.

Végeredményben tehát azt szükséges mérlegelni, hogy a lakosság egészsége, biztonsága, jóléte védelmének érdekében szükséges-e az etikai szankció hatálya alatt álló orvosok információs önrendelkezési jogának korlátozása, a korlátozás alkalmas-e a cél elérésére, nem megy-e túl a cél eléréséhez szükséges mértéken és van-e olyan módja a cél elérésének, amely kevesebb beavatkozással jár a magánszférába. Tekintettel arra, hogy a Hatóság korábbi állásfoglalása szerint is az etikai határozatok adatigénylés keretében megismerhetők, a magánszférába sokkal jelentősebb beavatkozást jelentő közzététel nem szükséges a lakosság egészségének védelmében. A Hatóság továbbá kiemeli, hogy a közérdeklődés nem feleltethető meg a közérdeknek².

A Hatóság álláspontja szerint tehát az etikai vétséget elkövető orvos nevét is tartalmazó hatályban lévő határozatokat az előbbiekben említett bizonyos keretek között adatigénylés esetén ki kell adni, ugyanakkor azok honlapon történő közzététele nem szükséges a MOK által megfogalmazott célok elérésére. Az adattakarékosság és arányosság elvének az anonimizált határozatok közzététele felel meg, ezért a Hatóság nem támogatja a határozatok olyan formában történő közzétételét, amelyből az orvosok személye megállapítható.

4. Az etikai ülések nyilvánossága

A bírósági tárgyalások nyilvánosságához hasonlóan az etikai eljárások tárgyalásainak nyilvánossága is igazolható az etikai eljárások átláthatóvá tételével, az etikai bizottságok működésének a társadalom által történő ellenőrzésével. A nyilvánosságot támogatja az az érv is, hogy az etikai eljárások tárgyalásain az orvosok közfeladat ellátásával kapcsolatos információkat vitatnak meg.

A határozatok nyilvánosságának korlátaival kapcsolatban kifejtettek az ülések nyilvánosságára is érvényesek, azaz az érintett magánszférájához köthető, de az etikai előírások hatálya alá tartozó cselekmények miatt indult ügyek vonatkozásában a nyilvánosság korlátozandó. Ezt az álláspontot az MOK is osztja, amikor a tárgyalások nyilvánosságát korlátozó tényezőnek tartja az orvos egészségi állapotára vonatkozó információk vizsgálatát.

5. Az etikai ülések jegyzőkönyveinek közzététele a MOK honlapján

Az etikai ülések jegyzőkönyveinek közzétételét a Hatóság csak anonimizált formában támogatja, tehát az eljárás alá vont orvos nevének és minden egyéb olyan adatnak a kitarakása mellett, amelyből személyazonossága megállapítható. A jegyzőkönyvek anonimizálása mellett ugyanazok az érvek sorakoztathatók fel, mint a határozatok anonimizálásával kapcsolatban említettek.

6. „Azonosításra alkalmatlan módon”

Önök az „azonosításra alkalmatlan módon” kifejezés korrekt és naprakész értelmezését is kérték a Hatóságtól.

² Art. 29 Data Protection Working Party, Opinion 02/2016 on the publication of Personal Data for Transparency purposes in the Public Sector, 7.o.

Elsősorban a GDPR 4. cikk 1. pontjának „személyes adat” meghatározása és (26) preambulumbekzdése ad eligazítást az „azonosításra alkalmatlan” kifejezés értelmezéséhez. A GDPR a személyes adatokat a következőképpen határozza meg: „azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett”) vonatkozó bármely információ; azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható”. A GDPR (26) preambulumbekzdése továbbá kifejti, hogy „Valamely természetes személy azonosíthatóságának meghatározásakor minden olyan módszert figyelembe kell venni - ideértve például a megjelölést -, amelyről észszerűen feltételezhető, hogy az adatkezelő vagy más személy a természetes személy közvetlen vagy közvetett azonosítására felhasználhatja. Annak meghatározásakor, hogy mely eszközökről feltételezhető észszerűen, hogy egy adott természetes személy azonosítására fogják felhasználni, az összes objektív tényezőt figyelembe kell venni, így például az azonosítás költségeit és időigényét, számításba véve az adatkezeléskor rendelkezésre álló technológiákat, és a technológia fejlődését. Az adatvédelem elveit ennek megfelelően az anonim információkra nem kell alkalmazni, nevezetesen olyan információkra, amelyek nem azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkoznak, valamint az olyan személyes adatokra, amelyeket olyan módon anonimizáltak, amelynek következtében az érintett nem vagy többé nem azonosítható. Ez a rendelet ezért nem vonatkozik az ilyen anonim információk kezelésére, a statisztikai vagy kutatási célú adatkezelést is ideértve”.

A határozatok azonosításra alkalmatlan módon történő közzététele tehát azt jelenti, hogy a határozatból ki kell szűrni az összes azonosító elemet³, úgy, hogy az érintett orvos többé ne legyen azonosítható olyan módszerekkel, amelyekről észszerűen feltételezhető, hogy az azonosításra felhasználják. Az egyént akkor tekintjük általánosságban azonosítottnak, ha a természetes személyek adott csoportján belül elkülönül a csoport többi tagjától. Az azonosíthatóság pedig az azonosítás megtételének lehetőségét jelenti. Az azonosíthatóság ezért egy küszöbfeltétel, amely meghatározza, hogy az információ személyes adatnak minősül-e⁴.

A Hatóság honlapján részletes gyakorlati útmutató érhető el a védett adatot nem tartalmazó kivonatok készítéséhez: https://naih.hu/files/2014_02_03_anonimizalas_gyak_utm.pdf⁵.

Budapest, 2022. március 2.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila
elnök
c. egyetemi tanár

³ Péterfalvi Attila, Révész Balázs, Búzás Péter: Magyarázat a GDPR-ról, Budapest 2021., 73. o.

⁴ Uo. 72. o.

⁵ NAIH-1938-2/2013/T